LIGE STILLING

BLANDT TOSPROGEDE UNGE

Kontrol over eget liv

MINISTER FOR Ligestilling

norden
Nordisk Ministerråd

KONTROL OVER EGET LIV

— inspiration til, hvordan du kan hjælpe tosprogede unge til at kunne leve det liv, de selv ønsker

INDLEDNING

Social kontrol findes alle steder i samfundet. I mange forskellige afskygninger og i mange forskellige sammenhænge. I visse tilfælde bliver den sociale kontrol så markant, at enkelte individer føler, at de ikke har mulighed for at vælge det liv, de selv ønsker.

Bl.a. oplever nogle tosprogede unge, at de er nødt til at følge en række sociale og kulturelle normer, som står i kontrast til deres egne ønsker til livet. Et eksempel på dette er kønsrollemønstre, der fastholder kvinder fra at deltage på lige fod med mænd i samfundet og privatlivet. Et andet eksempel er unge mænd, der fastholdes i at holde øje med deres søstres levevis.

Der findes mange gode projekter og initiativer rundt omkring i Norden, som hjælper tosprogede unge med at tackle den sociale kontrol, som nogle føler sig udsat for, men der mangler overblik over, hvad der virker på tværs af Norden.

Derfor tog Minister for Ligestilling på vegne af det danske formandskab af Nordisk Ministerråd initiativ til den tværnordiske camp Ligestilling blandt tosprogede unge – kontrol over eget liv. Campen blev afholdt i København den 8. og 9. december 2010 med 30 deltagere fra hele Norden.

Deltagerne var pædagoger, studievejledere/ungevejledere, forskere, konfliktmæglere, integrationsmedarbejdere/socialrådgivere og psykologer fra hele Norden.

På campen kortlagde deltagerne i fællesskab viden om, hvad der virker, og de udviklede konkrete handlinger og værktøjer, der giver praktikere rundt om i Norden mulighed for at hjælpe tosprogede unge til frit at kunne vælge i eget liv og mulighed for at leve det liv, de selv ønsker.

Social kontrol bliver brugt på mange forskellige måder i Norden. I dette projekt er forståelsen af social kontrol følgende:Når mennesker bliver kontrolleret på forskellige måder til at opføre sig og leve på en bestemt måde, som de ikke selv ønsker.

Resultatet af deltagernes arbejde på den tværnordiske camp om social kontrol er samlet i denne inspirationsguide og tænkt som inspiration for praktikere og andre, der ønsker at hjælpe tosprogede unge til kontrol over eget liv.

INTRODUKTION & LÆSEVEJLEDNING

Inspirationsguiden samler de vigtigste pointer fra deltagernes egne præsentationer på campen i et gennemskrevet og redigeret format. Formålet er at præcisere resultaterne og gøre campens resultat overskueligt og let tilgængeligt.

Inspirationsguiden er bygget op om fem overordnede dele, som kan læses kronologisk eller hver for sig.

Inspirationsguiden indeholder overordnet:

Tilgang til social kontrol
I forarbejdet til campen blev der udviklet en helhedsorienteret tilgang til social kontrol, da problemet er meget komplekst. Denne tilgang kan bruges, hvis du/I ønsker at sætte fokus på social kontrol og ønsker en helhedsorienteret indsats.

De største udfordringer
Her finder du en kortlægning af en række udfordringer, som deltagerne på campen pegede på som vigtige at være opmærksom på, når du/I arbejder med social kontrol blandt unge tosprogede.

Viden om, hvad der virker
Denne del er en overordnet kortlægning af projekter og initiativer, der rundt om i Norden hjælper unge og praktikere med at tackle den sociale kontrol, som visse unge tosprogede føler sig udsat for.

Ideer til inspiration for nationale og lokale handlinger
Her finder du fire konkrete ideer til, hvordan du/I lokalt og nationalt kan give unge tosprogede kontrol over eget liv. Ideerne kan skaleres op og ned og er tænkt som inspiration til både lokale og nationale projekter og initiativer.

Ideer til tværnordiske projekter
På campen stod det meget klart for alle deltagere, at vi på tværs af Norden kan hjælpe hinanden ved at dele erfaringer og viden, men også ved at hjælpe hinanden med at løse fælles udfordringer. Ved fælles hjælp kan indsatsen blive både stærkere, billigere og gøre en større forskel for flere mennesker. Derfor opstod der en række ideer til tværnordiske projekter, som du kan læse om i denne del af inspirationsguiden.

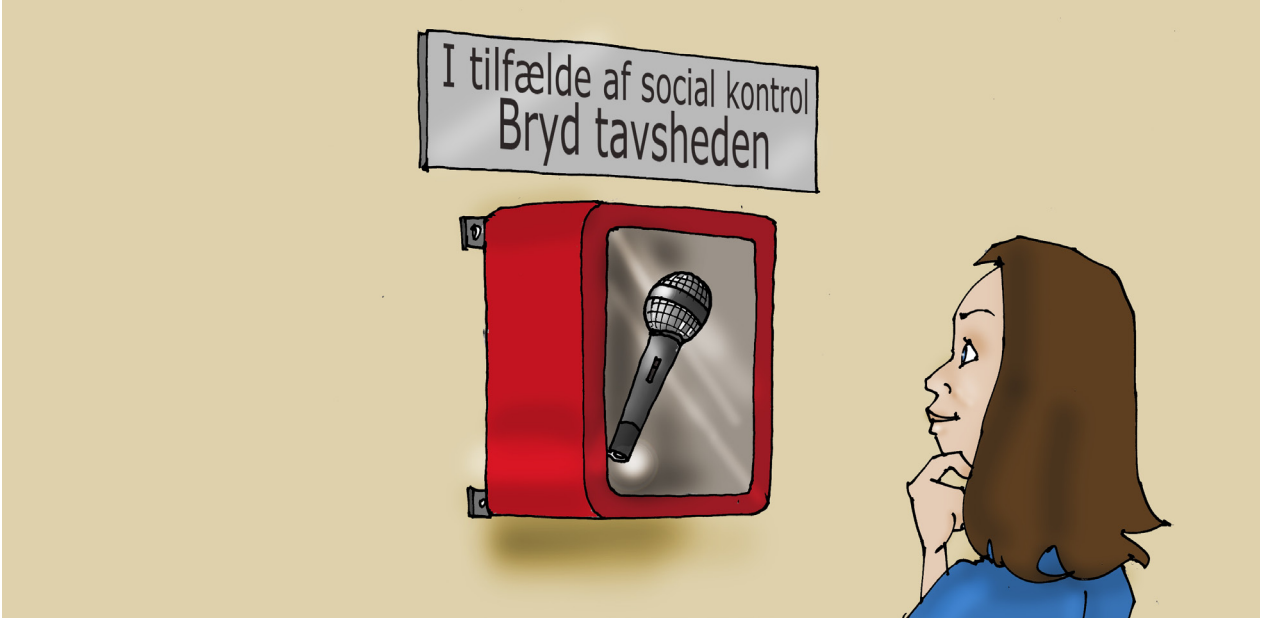

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning 2
Introduktion og læsevejledning 3
Indholdsfortegnelse 4
Tilgang til social kontrol 5
Udfordringer 6
Viden om hvad der virker 9
Fire ideer til inspiration 11
— *Indsats på skolerne mod social kontrol* 11
— *Brobyggere mellem forældre og samfund* 13
— *Kompetenceplatform målrettet lærer* 15
— *Supportteam* 16
Tværnordiske ideer 18
— *Tværnordisk kampagne med fokus på social kontrol og frihedsrettigheder* 18
— *Visuel tværnordisk platform* 19
— *Nordisk samlingsportal* 20

TILGANG TIL SOCIAL KONTROL

Det er ofte familien og netværket, der udfører den sociale kontrol over de unge. Der er mange grunde til, at forældre, søskende og netværk forsøger at kontrollere den unge dreng eller pige, og derfor var campens fokus på hele billedet og ikke kun på, hvordan man hjælper den enkelte unge.

Campens fire temaer var følgende:

Den unge pige

Fokus: Udvikling af nye eller eksisterende værktøjer der hjælper praktikere i Norden til at spotte og hjælpe unge piger, der føler sig udsat for social kontrol.

Den unge mand

Fokus: Udvikling af nye eller eksisterende værktøjer, der hjælper til at spotte og hjælpe unge mænd, der føler sig udsat for social kontrol.

Forældre og netværk

Fokus: Udvikling af nye eller eksisterende værktøjer, der hjælper med at støtte forældre og deres netværk, så de ikke udøver social kontrol over deres børn.

Hjælperne og systemet

Fokus: Udvikling af nye eller eksisterende værktøjer, der hjælper praktikere og systemet med tackle social kontrol. I forarbejdet for campen stod det klart, at udfordringerne med social kontrol ikke alene løses ved at fokusere på de unge. Derfor anbefales det både at kigge på, hvordan man hjælper den unge, og på hvordan man inddrager og involverer de unges forældre og netværk. I denne helhedsorienterede tilgang må man heller ikke glemme dem, der skal hjælpe de unge – eksempelvis skolelærerne. Årsagen til denne tilgang er, at social kontrol er en kompleks udfordring, hvilket illustreres via følgende fire fiktive cases, der fungerede som inspiration for gruppernes arbejde på campen.

Den unge pige - eks: Souad 16 år

16 årige Souad trækker læreren til side efter timen. Hun vil væk hjemmefra. Hun vil have lov til at være sammen med sine veninder. Hun vil med til klassefest. Hun vil ikke gå med tørklæde, og hun vil ikke altid dække arme og ben. Souad føler, at hendes forældre og bror kontrollerer hendes adfærd og liv. Hun skal være hjemme senest kl. 17.00 og bliver ringet op hele tiden, når hun er ude. Hun fortæller, at hendes far truer med at sende hende hjem til Irak, hvis hun ikke holder op med at ryge og opføre sig "dansk". Souads forældre benægter til at begynde med.

Den unge mand – eks: Murat 24 år

Souads storebror, Murat på 24, har også mærket, at hans selvbestemmelse er begrænset. Dog ikke i samme grad som Souad. Da han var færdig med gymnasiet, ville han gerne læse idræt på universitetet. Det var faren imod. Han ville have, at han skulle læse jura eller til ingeniør. Derudover føler Murat sig presset til i forældrenes tilstedeværelse at kontrollere Souad til korrekt adfærd. Murat får indirekte lov til flere ting end Souad, da forældrene ikke hele tiden overvåger ham.

Forældre og netværk – eks: Souad og Murats forældre

Til at begynde med vil Souad og Murats forældre ikke indrømme, at der er et problem. De siger, at børnene må leve deres liv, som de vil. Senere viser det sig, at forældrene føler, at Souad bringer skam og vanære over familien. De er bange for, at andre sladrer om dem. Derudover har forældrene svært ved at forstå den verden, som Souad og Murat møder i skolen, og de er bange for at miste kontrollen. Før familien kom til Danmark har faren siddet i et af Saddam Husseins fængsler i 13 år og har været udsat for voldsom tortur. Moren har levet med angst og trusler i de år, hvor faren sad i fængsel. Familien kom til Danmark for otte år siden og startede i familiebehandling, men var i starten ikke i stand til andet end at sørge for, at deres børn fik mad og kom i skole.

Hjælperne – eks: Souads matematiklærer

Frem mod den dag da Souad kom og bad om hjælp, har Souads matematiklærer længe overvejet, om han skulle tage en snak med Souad og evt. hendes forældre. Han har lagt mærke til nogle signaler hos Souad, som han har været usikker på, hvordan han skulle tolke. Han har ofte været i tvivl, om han så rigtigt. Om han var den rigtige til at reagere. Og hvis han så rigtigt, hvad ville det første rigtige skridt være? Var hans bekymring bare var en upassende fornemmelse baseret på fordomme?

De fire cases tager afsæt i Social kontrol i etniske minoritetsfamilier, Christina Elle og Kristine Larsen, Etnisk Konsulentteam, Center for Forebyggelse og Rådgivning og eksempler på social kontrol fortalt på campen.

UDFORDRINGER

På campen pegede deltagerne på en række udfordringer, som er vigtige at være opmærksom på, når der arbejdes med social kontrol blandt unge tosprogede. Listen over udfordringer er ikke udtømmende, men kan bruges som inspiration og tjekliste, hvis du/I ønsker at skabe en indsats over for social kontrol.

1
Dårlige erfaringer med myndighederne

Forældrene i tosprogede familier kan i nogle tilfælde have dårlige erfaringer med myndighederne. De kan komme fra lande, hvor politi og myndigheder er noget, man skal undgå. Deres erfaringer med systemet i Norden kan også være meget dårlige. Derfor lærer nogle unge, at man ikke taler med myndigheder eller andre uden for familien. De er bange for, hvad konsekvenserne kan blive af at tale med andre. Det er derfor en udfordring at skabe tillid mellem socialarbejderen (eller andre myndighedspersoner) og den unge, så de unge tør åbne op og fortælle, hvordan deres liv egentlig er.

2
Angsten for bruddet med familien

Pigerne er ofte tæt knyttet til familien, og de kan derfor være bange for at miste deres forældre, søskende mfl., hvis de handler mod familiens ønsker. De ved ikke, hvem der skal passe på dem, hvis de ikke har en familie. Pigerne oplever i nogle tilfælde, at de ikke kan stole på nogen. Deres veninder kan stikke dem når som helst, hvilket i værste fald kan betyde, at de mister deres familie. Mister de deres familie, føler de, at ikke de har nogen tilbage at støtte sig til.

3
Det individualistiske samfund

Vores individualistiske fokus i Norden strider mod det, nogle af de unge har lært hjemmefra, hvor de er en del af en helhed, hvor det ikke er naturligt for alle at vælge sin egen vej. Dette kommer eksempelvis til udtryk, når de unge står over for at skulle vælge uddannelse.

4
Den evige løgn

Nogle af de unge lever et dobbeltliv, hvor de lyver for andre om forholdene i hjemmet. På samme måde, som de lyver om deres liv uden for hjemmet for forældrene.

5
Forældrenes benægtelse af problemerne

Forældrenes angst for systemet, for myndighederne og for sladderen blandt naboer etc. kan gøre, at forældrene nægter at tale om problemerne i familien. Samtidig benægter forældrene de problemer, som de unge fortæller om. ”Jeg har aldrig slået hende”. ”Hun må gerne tage tørklædet af” osv. Det gør det svært at arbejde med problemerne i familien.

6
Overvågning og beskyttertrang

Forældrene kan være traumatiserede af fortiden og kan derfor have svært ved at udfylde deres forældrerolle. Samtidigt har de et enormt behov for at passe på deres børn. Det kan for børnene resultere i, at de føler sig overvåget og kontrolleret i alt, hvad de gør.

7
Dårligt fungerende forældre

Forældre, der er marginaliserede socialt, økonomisk og kulturelt, kan have svært ved at forstå deres børns situation. De har ofte ikke selv fået lov at være unge pga. tidlige ægteskaber og vanskelige vilkår i hjemlandet, og de er ofte ikke vant til at tale om følelser. En 15-årigs teenageproblemer kan for forældrene virke meget små i en verden, der overskygges af de økonomiske problemer, bekymringerne for familien i hjemlandet, storebrors kriminalitet, mors sukkersyge, ”ondt i livet” osv.

8
Søskende mod søskende

Søskende lærer i nogle tilfælde at kontrollere hinanden og sladre til forældrene om hinanden. De kan udøve en enorm magt i forhold til hinanden med truslen om, hvad de vil sige videre og ikke sige videre.

9
Pigernes usikkerhed og umodenhed

Nogle piger har ikke lært at tale om følelser i hjemmet eller overhovedet at have ønsker for deres eget liv. Det er en enorm udfordring, når de skal forklare forældrene og andre, hvad der er svært, og hvad de ønsker. De mangler ofte viden om deres egen krop det modsatte køn. De har ingen voksne at spejle sig i og ender som lette ofre for dårlige kærester, vold og sladder etc. Pigerne ved ikke nok om, hvor de kan få hjælp, og hvilken hjælp de kan få.

10
Manglende viden hos de professionelle

Alt for mange lærere etc. ved for lidt om den verden, unge tosprogede lever i, og tager ikke deres underretningspligt alvorligt nok. De ved heller ikke nok om det sociale system, og hvad de kan gøre for de unge og deres familier. Samtidig er mange lærere for pressede og når derfor ikke hverken at høre eller se de unge rigtigt og få skaffet dem den nødvendige hjælp.

11
Forskelsbehandling eller hensyntagen

I visse situationer udvises der så meget hensyn til de tosprogede unge, at det kan ende i en gråzone mellem forskelsbehandling og hensyntagen. Det kan derfor være svært for unge tosprogede at aflæse og forstå, hvornår det er det ene eller det andet. Følelsen af at blive forskelsbehandlet kan virke meget stigmatiserende.

2

Vold i mange hjem

Det kan være svært at se, om der sker vold i hjemmet. For det første sker det ofte bag lukkede døre, hvor den unge ikke altid fortæller eller vil indrømme over for andre, at volden sker. For det andet har volden mange forskellige ansigter og kan komme til udtryk i det skjulte og være af fysisk såvel som psykisk karakter. Det kan være lige fra tilsvining og hån, samt tvungen isolation til fysisk afstraffelse.

13

Løgne og rygter

Løgne og rygter bliver ofte brugt som et værktøj til at kontrollere og begrænse de unge. Selvom det er usande udsagn, betyder det meget for de unge. Det kan være svært at opspore, hvorfra og hvorfor løgnene og rygterne er kommet.

14

Selvstændighed

Nogle tosprogede børn og unge er ikke opdraget til at vælge selv og til selvstændighed. Denne manglende selvstændighed betyder, at de unge senere i livet bliver forvirrede og ikke ved, hvad de skal gøre på egen hånd. Dette gør dem dermed også mere påvirkelige over for social kontrol. Samtidig ses det, at tosprogede drenge ofte ikke lærer huslige pligter, hvilket gør det svært for dem at stå på egne ben.

15

Skilsmisse

Skilsmisse har inden for nogle familier med indvandrerbaggrund andre konsekvenser end, hvad vi kender til i Norden. Skilsmisse er i mange lande et tabu, der er æresrelateret. Det er derfor vigtigt at forstå de mange flersidige konsekvenser for de involverede og forstå alvoren af en skilsmisse for at kunne give den bedste hjælp.

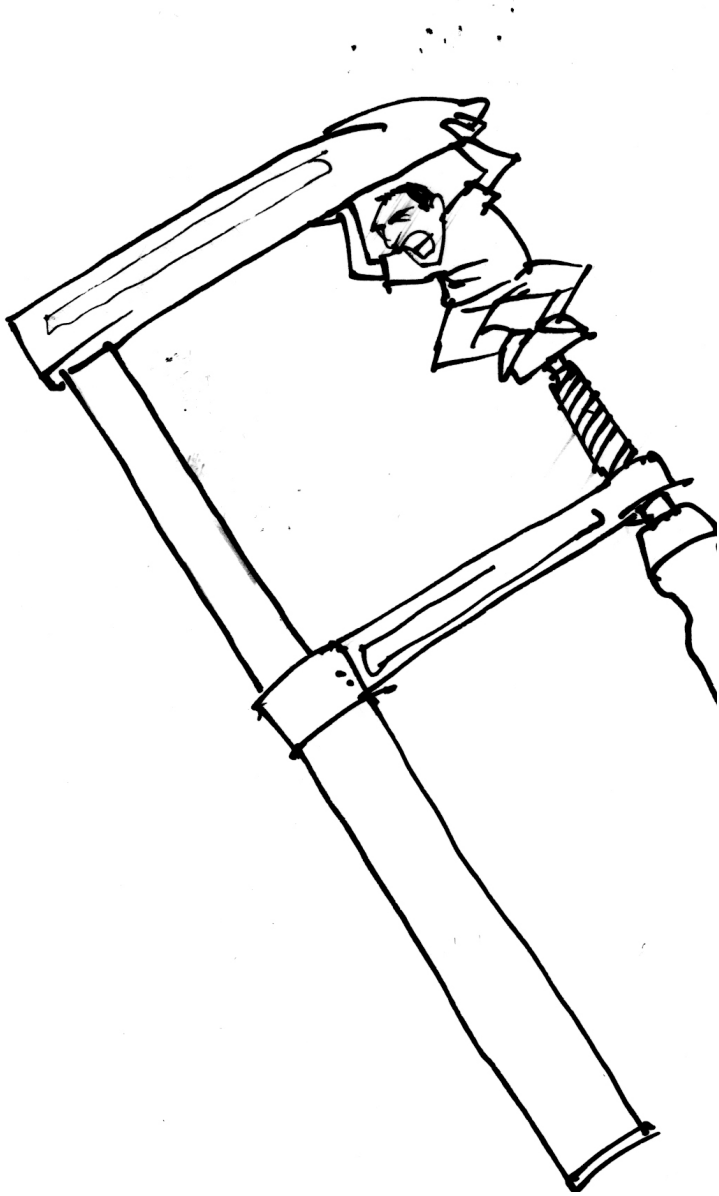

VIDEN OM HVAD DER VIRKER

Der findes mange gode projekter og initiativer rundt omkring i Norden, som hjælper tosprogede unge med at tackle den sociale kontrol, som nogle føler sig udsat for. Følgende er en kortlægning af eksempler på projekter og initiativer, der rundt om i Norden hjælper unge og praktikere med at løse udfordringen med social kontrol.

Viden og værktøjer
Social kontrol er stadig et meget uudforsket felt. Det er derfor vigtigt at give fagfolk ny viden og nye værktøjer, så de kan blive endnu bedre til at hjælpe unge tosprogede. Dette kan f.eks. være igennem "værktøjskassen" på hjemmesiden for Landsorganisation af kvindecentre (LOKK), hvor man kan finde konkrete redskaber til dialog, konfliktløsning m.m.. Fagbøger inden for området er desuden også vigtigt.
— *www.lokk.dk*

Den gode relation
Det er centralt, at der er en god relation til de tosprogede unge, hvis man vil gøre en forskel. Erfaringer fra Pigegruppen i København viser, at menneskelige kvaliteter som engagement, ærlighed og troværdighed er vigtige egenskaber for fagfolk, så de kan skabe tillid mellem sig selv og de unge. Dernæst er det vigtigt at forstå, at relationer tager tid, og at fortrolighed ofte ikke deles mellem mennesker ved første møde.
— *www.pigegruppen.dk*

Hjælp på flere planer
Ved større konflikter, der ofte er æresrelaterede mellem unge tosprogede piger og deres familie, er det vigtigt at kunne tilbyde pigerne hjælp på flere planer. På R.E.D, Rehabiliteringscenter for Etniske minoritetskvinder i Danmark, er det muligt at indlogere sig over en længere periode under beskyttelse af centret, hvor pigerne med støtte og hjælp fra personale kan få fodfæste til at løse deres problemer.
— *www.r-e-d.dk*

Inddragelse af familien
I kontakten og dialogen med familien er der flere vigtige aspekter, der gør sig gældende. For det første er det vigtigt at forstå familiens situation og kulturelle normer for at kunne forstå relationen mellem barn og forældre. Dernæst er det vigtigt at inddrage forældrene og give dem information om deres barns/børns situation, så de ikke oplever, at de bliver irettesat eller tilsidesat til fordel for systemets procedurer og værdier. Sprogbarrierer skal ikke være en hindring for dialogen med familien, og det kan derfor være nødvendigt at finde ressourcer til en tolk, så der ikke sker misforståelser undervejs i samtalen. Desuden skal forældrene have mulighed for at dele deres bekymring for deres barn/børn - f.eks. gennem en hotline.

Bekymringsskema
I Norge har man haft positiv erfaring med et "bekymringsskema" i forbindelse med unge, som skal på længere rejser. Skemaet udfyldes af den unge sammen med en rådgiver, sygeplejerske, lærer eller lignende kontaktperson og beskriver, hvor den unge skal rejse hen, hvem han/hun skal besøge, hvad formålet er med rejsen, og hvad den unge er bange for, der vil ske, når han/hun vender tilbage. Det aftales desuden, hvad der skal ske, og hvem der skal kontaktes, hvis ikke den unge er tilbage efter en aftalt dato med henblik på at afklare den unges situation. Lignende tiltag findes også i andre lande, hvor venner og familie kan henvende sig til politiet og melde deres bekymring om f.eks. tvangsægteskaber.
— *www.tvangsekteskap.no*
— *http://www.fco.gov.uk/en/travel-and-living-abroad/when-things-go-wrong/forced-marriage/*

EU Youth project
Youth in Action er et EU-projekt, som har til formål at skabe forståelse tolerance og solidaritet mellem unge på tværs af deres nationalitet. Programmet hjælper unge med studieudveksling, iværksætter demokrati-workshops og andre arrangementer.
— *http://eacea.ec.europa.eu/youth/index_en.php*

Mødested

The Vantaa Nicehearts er et initiativ, hvor tosprogede piger kan mødes til forskellige kreative aktiviteter inden for håndarbejde og samtidig får mulighed for at diskutere private problemer med en voksen eller få hjælp i forbindelse med studie og arbejde.

— *http://www.nicehearts.com/tyttotila/*

Sport som omdrejningspunkt

Icehearts er en sportsforening på tværs af flere klubber i Finland. Foreningen har ikke kun fokus på sportsaktiviteter, men har til formål at forebygge social eksklusion og hjælpe drenge med private problemer. Foreningen arbejder tæt sammen med sociale institutioner og skoler.

— *www.icehearts.fi*

SHIELDS

SHIELDS er en frivillig organisation i Sverige, der sætter temaer som demokrati, ligestilling og feminisme, seksualitet og ære på dagsorden i ungdomsmiljøet. Organisationens aktiviteter er ikke direkte henvendt til indvandrere, men favner alle typer unge uanset etnisk baggrund og seksualitet. Mangfoldigheden er en vigtig del af organisationen, da det netop er i mødet med andre typer mennesker end én selv, at forståelsen af ”os-dem” opløses.

— *www.almashields.org*

Netværk med de unge i fokus

For at skabe de bedste rammer for unge er det vigtigt, at personerne omkring dem forstår hinandens rolle og holdninger samt arbejder med et fælles mål. Netværksmøder, hvor forældre, lærere, pædagoger, det lokale politi, frivillige og andre relevante personer kan mødes, er derfor en god måde at opbygge forståelse og tillid til hinanden og sammen løse de barrierer, der forhindrer de unge i at få et godt liv.

Mor i fokus

I mange familier, hvor den etniske baggrund er en anden end vestlig/nordisk, kan moderen have en vigtig rolle som ansvarlig for hjemmets økonomi og orden. Ved at hjælpe og gå i dialog med moderen kan man altså hjælpe hele familien og dermed også de unge.

Hotline

Det er vigtigt, at der er flere muligheder for at kunne opsøge hjælp. De unge har ikke altid mulighed for at komme i direkte kontakt med fagfolk på et kontor, og det er derfor vigtigt med andre kontaktmuligheder. En hotline eller en hjemmeside giver mulighed for, at de unge nemmere kan komme i kontakt og få hjælp af fagfolk.

— *http://etniskung.dk/ring-anonymt*

Sikkerhed

I tilfælde af konflikt er det vigtigt, at de unge mennesker bringes til et sikkert sted, før forældrene konfronteres.

Andre gode links

— *www.mirasenteret.no*
— *www.tyttojentalo.fi*
— *www.stockholmstingsratt.se/Publikationer/Rapporter/dv-rapport 2010-4 tolkuppdraget webb.pdf*
— *www.tolkegruppen.dk*
— *www.flygtning.dk/danmark/tolkeservice/gode-raad-til-dig-der-bruger-tolk/*
— *http://www.wrc.org.uk/*
— *http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=18430*
— *http://www.winnet8.eu/web/page.aspx?pageid=150002*
— *www.vadercentra.nl*
— *http://www.fco.gov.uk/en/travel-and-living-abroad/when-things-go-wrong/forced-marriage/case-studies/*

Publikation relateret til social kontrol i Norden

— *Likestilling og minoritetsungdom i Norden - med fokus på sosial kontroll, Nikk*
— *At være muslimsk kvinde i Danmark*
— *Social kontrol i etniske minoritetsfamilier, Etniskkonsulentteam; Københavns Kommune*
— *Hot mot demokrati och värdegrund - en lägesbild från Malmo*

FIRE IDEER TIL INSPIRATION

Her finder du fire konkrete ideer til, hvordan du/I lokalt og nationalt kan give unge tosprogede kontrol over eget liv. Ideerne kan skaleres op og ned og er tænkt som inspiration til både lokale og nationale projekter og initiativer.

Indsats på skolerne mod social kontrol

Skolerne er den vigtigste indgang, fordi det ofte er det eneste sted, hvor især pigerne får lov at komme. Derfor bør der sættes ind med en massiv indsats her. Indsatsen skal give større viden til de personer, som følger de unge tosprogede i hverdagen, tilføre ressourcer til en tæt kontakt til familierne og skabe nye samarbejdspartnere.

Mål med skoleindsats:

- At flere unge, der lever med social kontrol, søger hjælp til at slippe ud af den.
- At flere unge, der lever med ekstrem social kontrol, får den rette hjælp.
- At flere fagpersoner får viden om social kontrol og dens konsekvenser, så de bliver bedre i stand til at hjælpe de unge og deres familier.
- At skabe empowerment-processer, der gør de unge i stand til at bestemme over deres eget liv

Ideer til konkrete indsatser på skolerne

Mere viden til lærere og pædagoger
Lærerne, det socialpædagogiske personale og sundhedspersonalet på skolerne skal have større viden om social kontrol, vold og børns rettigheder. Det vil gøre dem bedre i stand til at spotte de udsatte unge og hjælpe dem.

Pigegrupper
Skolerne skal kunne skabe rum for at tale om, at det er svært derhjemme, både med andre unge og med voksne. De kan f.eks. oprette pigegrupper. Formålet er, at pigerne får realitetstestet deres ønsker, og hører hvordan andre unge lever, og erkender, og derved kan opleve, at de ikke er de eneste der har problemer.

Drengegrupper
Drengegrupper er en god vej til at arbejde med drengenes indstilling til piger. Formålet er bevidstgørelse af drengene om deres egen rolle og mulighed for at bruge dem som forandringsagenter i deres eget miljø. De vil måske i højere i grad kunne alliere sig med deres søstre.

Undervisning om det gode børneliv
Det er vigtigt, at skolerne underviser i det gode børneliv, ungeliv og voksenliv, og at de unge lærer at tale om følelser og sætte ord på deres ønsker for deres eget liv. De unge skal undervises i, hvor de kan få hjælp, og hvilken hjælp de kan få. Formålet er at bevidstgøre de unge om deres rettigheder og lære dem at definere, hvad de selv ønsker for deres eget liv.

Hjemmebesøg og forældresamtaler
Hjemmebesøg og forældresamtaler er vigtige. Der skal være tid til at tale om mere end selve skolearbejdet, men også om ungdomsliv og forældreroller. Formålet er at forbedre dialogen og samarbejdet mellem skole og hjem, at spotte familier hvor der er behov for hjælp og at skabe større forståelse for det liv, de unge lever i og uden for hjemmet.

Dialog med forældre
Der sker en bevidst eksklusion af mange unge tosprogede fra familiens side, hvor man ikke ønsker, at de deltager i svømning, klassefester, seksualundervisning m.m. Skolen skal derfor have ressourcer til at kunne gå i dialog med forældre og fortælle, hvorfor det er vigtigt at være med, og hvordan børn og unge lever i Norden. Formålet er at fjerne angsten for det ukendte hos forældrene og hjælpe dem til at forstå nordisk ungdomsliv. Formålet er også tidligst muligt at sætte ind over for den sociale kontrol, så den ikke udvikler sig.

Den gode kontakt mellem lærere og forældre
Der skal sættes massivt ind for at skabe en god kontakt mellem skolen og forældrene. Det kan foregå gennem morgencafe, arrangementer med mad og sproghomogene forældremøder, hvor forskellige temaer bliver taget op som f.eks. forskellen på tyrkisk og dansk skolesystem. Formålet er at skabe større forståelse mellem skole og hjem og for de forskellige forventninger, der må være.

Socialrådgiver på alle skoler
Samarbejdet mellem skolerne og socialcentrene skal styrkes. Lærerne skal have et bagland, der er klar til at hjælpe dem, når de ser en ung, der ikke trives. Der bør derfor være en socialrådgiver på alle skoler for at lette adgangen til det sociale system for både børn og forældre og for at styrke samarbejdet mellem lærerne og socialcentrene, så lærerne i højere grad underretter, når et barn ikke trives.

Ressourceteam
Et centralt placeret ressourceteam kunne være en god støtte for lærerne, når de står med unge, som de er i tvivl om, hvordan de bedst hjælper.

Hvem kan sikre en indsats på skolerne?
De lokale skoler skal gå i samarbejde med socialcentrene. Det kræver, at skoleledere, lærere, skolepsykologer og socialrådgivere involveres og samarbejder om at skabe nye procedurer. Desuden skal der udarbejdes materiale og kurser til især skolemiljøet, hvilket kræver involvering af kommunen og et tværfagligt samarbejde mellem Socialministeriet og Undervisningsministeriet.

Brobyggere mellem forældre og samfund

Nogle forældre med indvandrebaggrund kan have svært ved at forstå den nye virkelighed, som deres børn er en del af uden for hjemmet. Omvendt kan borgere med nordisk baggrund have svært ved at forstå den virkelighed og de kulturer, som borgere med indvandrebaggrund kommer fra. Det betyder, at forældre med indvandrebaggrund kan få en oplevelse af, at samfundet ikke tager højde for deres situation, men kun beskytter deres børn ud fra samfundets egne normer og værdier.

Samtidig forventes det ofte fra samfundets side, at forældrene har viden og færdigheder til at hjælpe deres børn på flere planer – herunder eksempelvis fagligt i skolen.

Derfor er det vigtigt at forældre med indvandrerbaggrund får et større kendskab til det nordiske samfund, og hvad der forventes af dem i forhold til deres børn fra eksempelvis skolen. Omvendt skal samfundet i højere grad også forstå forældrenes virkelighed og derved, hvad der i nogle tilfælde ligger til grund for den sociale kontrol.

Ideen er derfor at lave en indsats målrettet forældrene, hvor man tager afsæt i deres livssituation og deres behov for derved at hjælpe hele familien. Det kan gøres ved skabe bro mellem forældre med indvandrebaggrund og samfundet via forskellige brobyggerindsatser.

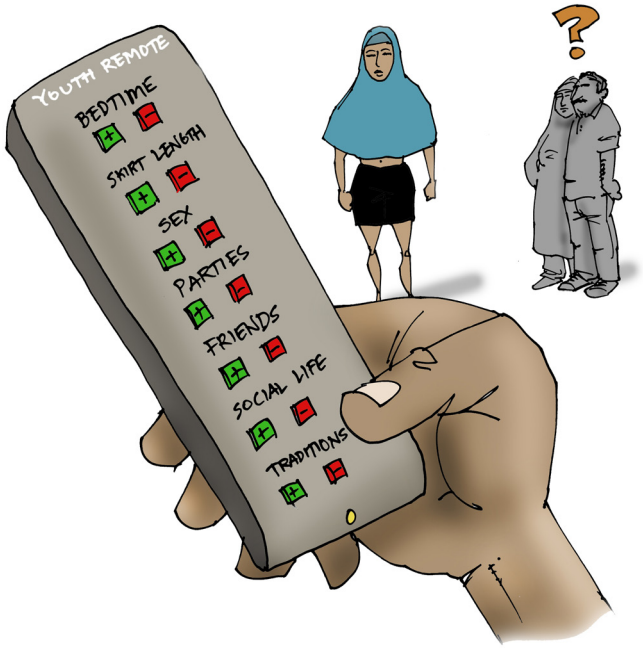

Mål med brobyggere
At danne en ”bro” mellem familie og samfund, der skaber bedre gensidig forståelse.

Ideer til indsats med brobyggere
Følgende er en række ideer til konkrete tiltag der kan bygge bro mellem samfundet og forældre med indvandrerbaggrund.

Skræddersyet brobyggeruddannelse
Fagfolk, som er i kontakt med familien, kan uddannes til at fungere som brobyggere, hvor de gennem deres efteruddannelse har viden og forståelse for familiens – forældrenes såvel som de unges – situation og kan tage hensyn til disse, når der bygges konkrete broer mellem samfundet og forældrene. Det er vigtigt, at disse ”brobyggere” har forskellige uddannelsesbaggrunde og er placeret flere steder i de lokale institutioner. Desuden skal brobyggeruddannelsen gøres attraktiv for ressourcepersoner fra indvandrermiljøerne, så ”brobyggerne” både har nordisk baggrund og indvandrerbaggrund. Uddannelsen skal ikke blot give ny viden, men også nye værktøjer, der kan bruges i mødet med familien.

Eksempler på eksisterende initiativer, der kan være med til at bygge bro

Fødsels- og barselsgrupper som fælles bro
Fødsels- og barselsgrupper kan videreudvikles, så det bliver et naturligt forum til at bygge bro mellem to evt. forskellige tilgange til børn og forældreroller. Fødselsgrupper er en mulighed for forældre, uanset baggrund, til at drøfte det, de i hvert fald har til fælles – børnene – og derved dannes der en bro. Grupperne skal gøres attraktive for forældre uanset etnisk baggrund.

Sundhedssygeplejerskens rolle
Sundhedsplejersker kommer i alle hjem og er derfor oplagte brobyggere. Et sundhedsplejerskebesøg er en god mulighed for en samtale om udfordringer ved, at ens børn vokser op i et fremmed land. Derudover kunne skolesundhedstjenesten videreudvikles, så det også er en samtale om konflikter mellem forældre og børn med fokus på kommunikation og gensidig forståelse.

Opfølgningsteam
Ved komplicerede konflikter kan det være en mulighed at gøre brug af et opfølgningsteam, som kan skabe dialog mellem de forskellige aktører, som familien er i kontakt med. Her er det vigtigt, at opfølgningsteamet kan skabe tillid til familien og fungere som en neutral mægler, mens der også tages hensyn til sprogbarrierer gennem brug af tolk.

Forældrenetværk
Det er vigtigt, at forældre med indvandrerbaggrund bliver involveret og informeret om børnenes dagligdag. Der skal derfor oprettes forældregrupper og netværk, hvor forældrene kan snakke med fagfolk om deres børn og de følsomme emner, hvor problematikken også tager hensyn til den generelle familiesituation. Dette skal brobyggeren invitere til og deltage i.

De gode oplevelser
Fælles oplevelser mellem en skoleklasses forældre og børn samt lærere skaber mulighed for et kulturmøde, hvor fokus ikke er rettet på problemer, men på en god oplevelse, der giver rum til gensidig forståelse, anerkendelse og respekt. Der skal derfor skaffes ressourcer til arrangementer, der kan forene og skabe gode relationer mellem børn, forældre og lærere.

Hvem kan føre brobyggerindsatsen ud i livet
Indsatsen favner meget bredt og der er derfor flere forskellige aktører, som skal involveres i indsatsen:
- det lokale skolevæsen
- det lokale sundhedssystem
- offentligt personale, som er i kontakt med familierne med indvandrerbaggrund, lige fra politiet til socialrådgiveren
- lokale ildsjæle med både nordisk og indvandrerbaggrund

Kompetenceplatform målrettet lærere

Det anslås, at 60-70% af lærerne i Norden ikke ved, at de unge i deres klasser har alvorlige problemer med æresrelateret vold og/eller social kontrol.

Ideen er derfor at udvikle en kompentenceplatform, hvor lærere får større kendsskab til social kontrol og lærer redskaber, der kan give de unge kontrollen over deres eget liv tilbage. Kompetenceplatformen kan være en hjemmeside eller tværfaglige teams, der giver skolelærere ny viden og værktøjer til at tackle social kontrol. Tværfaglig viden og indsats er afgørende for, at denne idé lykkes, uanset hvordan kompetenceplatformen konkrete udmøntes. De forskellige fagligheder har en uundværlig viden og tilgang, der bidrager til helhedsorienteret viden og løsning af social kontrol, hvad enten man kommer fra politiet eller kommunen.

Ideen udspringer af et demonstrationsprojekt i Drammen i Norge, hvor kommunen og politi i samarbejde underviste børnehaver, skoler, osv. om vold blandt de nære relationer (Evalueret af ISF (Institut for Samfunnsforskning) Evalueringen kan findes på www.ISF.no).

Mål for kompetenceplatformen
Ambition er, at alle lærere over hele Norden har en viden om social kontrol og æresrelaterede konflikter for derved at kunne hjælpe de unge tosprogede.

Målet for de unge og børnene er, at:
— flere børn og unge bliver set og hjulpet
— unge bliver bevidste om deres rettigheder
— styrke unge til at tage dialog og argumentere med deres forældre
— flere ekstreme/grove sager bliver afdækket

Ideer til inspiration
Kompetenceplatform skal uanset, hvordan den konkret ser ud, kommunikere følgende til skolelærere i Norden:
1) Hvordan opstår social kontrol, og hvordan kommer social kontrol til udtryk?
2) Konkrete værktøjer til, hvordan man hjælper børn eller unge, der føler sig udsat for social kontrol. Den konkrete viden og eksempler på værktøjer kunne være:
— viden om systemet, rettigheder og pligter gældende i det enkelte land f.eks. underretningspligten
— værktøjer til at afvikle netværksmøder/dialog med familien i den rette kontekst
— viden om anonymt bekymringsskema som f.eks. venner og andre kan bruge
— egenerklæringsskema, hvis en elev er nervøs for en rejse til oprindelseslandet, fordi han eller hun er bekymret for at blive tvangsgift eller tvunget til at blive i oprindelseslandet.

Hvem kan føre kompetenceplatformen ud i livet
Det anbefales, at kompetenceplatformen udvikles i samarbejde mellem en socialrådgiver og/eller den person, der har ansvaret for det sociale område på skolen i samarbejde med andre lærere. Det skal ske ved involvering af:
— beslutningstagere i kommunerne for at sikre forankring
— offentlige og private folkeskoler
— skolesundhedsplejersker/skolelæger/PPR/SSP
— produktionsskoler, tekniske skoler, gymnasier osv.
— politiet
— familie- og børneafdeling i kommunerne

Supportteam for unge mænd og professionelle

Unge mænd kan have svært ved at leve og finde indpas i to til tider forskellige verdener mellem familie og samfund. En hverdag, hvor der skal tages hensyn til vidt forskellige værdier og normer, gør det svært at finde et ståsted og en identitet og kan skabe mange psykiske problemer for tosprogede unge mænd.

Ideen er derfor at oprette et supportteam, der lokalt kan hjælpe de unge mænd såvel som de lokale aktører, der til daglig møder de unge mænd – skolelærere, socialpædagoger osv.

Denne idé kan også målrettes de unge piger.

Målet med supportteamet er:

— at synliggøre og finde løsninger
— at øge viden og adgang til praktiske løsninger
— at afhjælpe de psykiske problemer som ensomhed, magtesløshed og forventningspres medfører
— afmystificere fænomener og sikre hjælp og vejledning til unge mænd og professionelle

Ideen til supportteamet

Det er vigtigt, at teamet har et bredt kendskab til social kontrol, ære, skam, etnicitet og kulturbegreber. Derudover er det vigtigt med forskellige uddannelsesmæssige kompetencer (f.eks. pædagoger, skolelærere, sundhedsplejerske, antroprologer og jurister).

Et supportteam skal kunne udføre:

— risikoanalyser
— mægling mellem dreng og familie
— rådgivning af drenge/mænd
— rådgivning af professionelle

Supportteamet skal have en alsidig rolle. Teamet skal være tæt på ungdomsmiljøet, så de unge mænd nemt kan komme i kontakt og søge hjælp, mens teamet også skal samarbejde med de lokale aktører, som socialrådgivere, lærere, pædagoger med flere og rådgive dem i relation til de unge.

Væsentlige opmærksomhedspunkter for supportteam:

— Det er vigtigt at klargøre, hvem der har mandat til at gøre hvad. Alle kan ikke gøre alt.
— Det er vigtigt, at teamet består af personer med flere forskellige kompetencer.
— Det er vigtigt at fordele ansvaret for de forskellige arbejdsområder.
— Det er vigtigt at være opmærksom på og tage hensyn til køn - kvinde til kvinde, mand til mand.
— Ved sprogvanskeligheder kan det være nødvendigt at anvende en certificeret tolk. I nogle tilfælde kan det være mest fordelagtigt at anvende en tolk over telefon, så tolken kan forblive i en neutral position.
— Det er centralt, at arbejdet overvåges af en ressource-koordinator på holdet (det giver sikkerhed for alle parter).
— Pas på med, hvordan du stiller spørgsmål angående seksualitet og homoseksualitet. Spørg f.eks. ikke: ”Er du homoseksuel?”, men i stedet ”har du haft sex med en mand?”, eller ”har du haft sex med andre end kvinder?”
— I en supportgruppe kan det være godt, at der er personer, som har særlige evner i forhold til at kunne snakke med forældre om homoseksualitet.
— Måske er NGO´ere bedre til at tage disse snakke med forældrene, fordi en person fra en myndighed som udgangspunkt vil være en trussel.

Huskeliste

Opmærksomhedspunkter, der er vigtige at huske, når man hjælper unge mænd med social kontrol

- Vær god til at lytte.
- Stil åbne spørgsmål.
- Opbyg tillid til den unge. Det kræver ofte flere møder med den unge. Der skal være afsat masser af tid til møderne.
- Understreg tavshedspligt. I Norge er der eksempler på, at man laver tavshedspligterklæring.
- Lad flere være med. I Norge er der gode erfaringer med, at to supportgrupper deltager i møder med drengene.
- Spørg den unge:
  ”Hvad vil være den bedste løsning for dig?”
- Hjælp den unge med at lave realitetstjek.
- Vær løsningsorienteret.
- Find ressourcer: hvilke ressourcer har den unge at trække på/stole på – familiemedlemmer, netværk, venner.
- Facilitér empowermentprocesser (hjælp til selvhjælp).

TVÆRNORDISKE IDEER

Tværnordisk kampagne med fokus på social kontrol og frihedsrettigheder

På campen stod det meget klart for alle deltagere, at vi på tværs af Norden kan hjælpe hinanden ved at dele erfaringer og viden, men også ved at hjælpe hinanden med at løse fælles udfordringer. Ved fælles hjælp kan indsatsen blive både stærkere, billigere og gøre en større forskel for flere mennesker. Derfor opstod der en række ideer til tværnordiske projekter, som du kan læse om i denne del af inspirationsguiden.

Social kontrol er ikke et emne, der bliver talt om mellem tosprogede unge og deres familier. Selvom mange måske kender til problematikken, er der ikke sat ord på, hvad social kontrol er, hvordan det kommer til udtryk, og hvilke konsekvenser, det fører med sig. Hvis social kontrol skal forebygges, må der skabes en synliggørelse og en italesættelse af problematikken, der kan føre til en handlingsændring.

Ideen
Samme kampagne i alle nordiske lande på samme tid til etniske minoritetsunge og deres familier om social kontrol.

Kampagens målsætning
Social kontrol må ikke være et tabu! Kampagnen skal sætte social kontrol på dagsorden og gøre det muligt for unge at snakke og diskutere med deres familie om problematikken. Samtidig skal det resterende samfund blive bevidst om, hvad social kontrol er og være med til at forebygge tendensen.

Kampagens budskab
At ekstrem indskrænkning af den personlige sfære forhindrer mennesker i udvikle sig og nå social opstigning i det samfund, de lever i.

Kampagens målgruppe
Kampagnen er målrettet mod på tosprogede unge og deres familie, men skal også ramme det resterende samfund.

Kanaler
Da målgruppen går på tværs af kulturer, alder og livsstile, er der vidt forskellige situationer, hvorfra kampagnen kan ramme sin målgruppe. Der vil her særligt være forskel på, hvilke kontaktmuligheder, der er til de unge tosprogede og deres forældre. Her tænkes på kanaler som:

De unge tosprogede
- skolen
- TV
- på gaden (brug af nordisk sprog)

Familierne
- på multikulturelle caféer
- kulturhus
- på gaden (brug af modersmål)
- TV

Medievalg
- reklamespots på kommercielle og og de traditionelle kanaler, som benyttes i indvandrermiljøer.
- bustoppesteder
- website(s) for unge og deres familier

Indhold
Hurtige medier:
- korte historier, som illustrerer dilemmaet omkring social kontrol.

Website
- længere historier – positive historier om, hvordan familier er kommet i dialog og har indfriet kompromiser og aftaler, der har lettet familien for hemmeligheder og løgne
- kontaktinfo til forældre og unge om, hvor de kan få rådgivning og vejledning
- links til sites om alvorligere problemer (vold, tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser etc.)

Virtuel tværnordisk platform

Social kontrol er stadig et nyt og ukendt felt. Mange fagfolk og praktikere står derfor ofte alene med udfordringer, hvor de mangler viden og værktøjer, der virker. Der er behov for en tværnordisk platform som kan:

- sørge for udveksling af de gode ideer, materiale etc.
- løfte området, professionalisme og viden om praksis
- bidrage til udvikling af nye programmer nationalt og tværnordisk
- fremme forskning og best practise

Vision

At imødegå og forebygge social kontrol via videndeling og erfaringsudveksling mellem fagfolk

Mål

- at skabe tættere kontakt mellem forskere, praktikere og projekter
- at gøre det nemmere at opstarte nye projekter – man behøver ikke at opfinde "den dybe tallerken" hver gang
- at sprede og dele viden, forskning og erfaring
- at give mulighed for finde samarbejdspartnere og løfte fælles opgaver

Målgruppe

Målgruppen er overordnet set fagfolk og praktikere, der arbejder med social kontrol.

Indhold

Den virtuelle platform skal fungere som database og synliggøre de mange muligheder og erfaringer i Norden inden for social kontrol. Hjemmesiden skal derfor indeholde:

- erfaringer opbygget som cases fra de nordiske lande
- samle forskerprojekter, rapporter og publikationer om social kontrol
- forslag til værktøjer og erfaringer om deres effekt

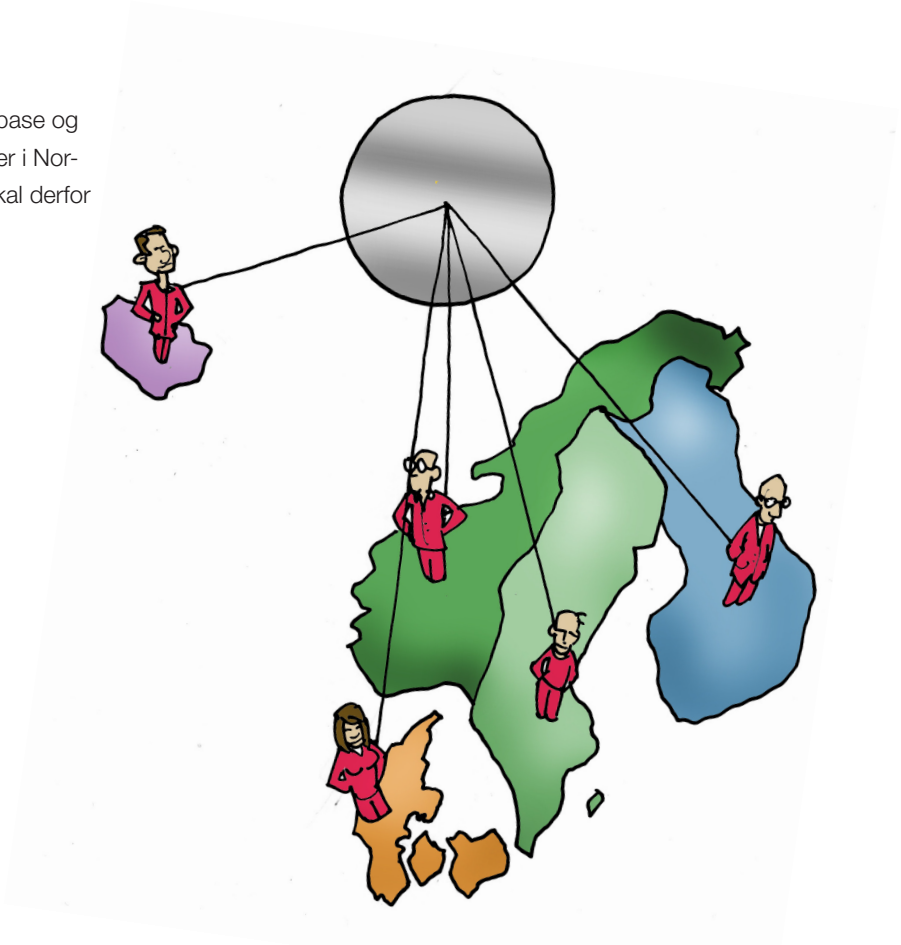

Nordisk samlingsportal

Mange praktikere inden for f.eks. skolevæsnet kommer i kontakt med tosprogede uden at have tilstrækkelig viden om, hvordan de skal gribe sagen an. Der mangler i dag et sted, hvor:

- Der er et forum, hvor man kan se, hvad der foregår af projekter inden for forebyggelse af social kontrol i Norden.
- Der findes en fortegnelse over organisationer som specifikt arbejder med problematikken i Norden.
- Der har informationskilder på forskning i Norden inden for social kontrol samt et overblik over forskningsinstitutioner.

Derfor er der behov for en samlingsportal, hvor praktikere kan søge viden hurtigt og enkelt.

Vision

Vision er, at Norden skal være bedst inden for området: ekstrem social kontrol ud fra et ligestillingsperspektiv.

Mål

- at samle nordisk viden – samle kompetencerne
- at danne et kontaktnet til samtlige virksomheder, institutioner og NGO'er, der arbejder med social kontrol
- at tilbyde praktikere hurtig fakta og informationer om social kontrol – herunder give konkrete værktøjer og løsningsforslag
- at give et overblik over handlingsplaner i de forskellige nordiske lande

Målgruppe

Målgruppen er overordnet set fagfolk og praktikere, der arbejder med social kontrol. Dette kunne være:

- socialrådgivere
- fritidsledere
- sundhedsplejerske
- lærere og skolelærere
- myndigheder
- polititiet
- retsvæsnet
- NGO'er

Organisationsstruktur